

મનૂર=પોથી

[૧]

શ્રીમતિ કેની મઝમુદાર, બી.એ.

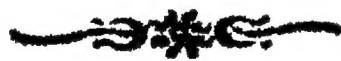
લેડી સુપ્રા. વનિતા વિશ્રામ, અમદાવાદ.

શ્રી રણડોડજી દેસાઈ, બી.એ., બી.ટી.

સુપરવાઈઝર, મ્યુ. સ્કૂલબોર્ડ, અમદાવાદ.

શ્રી મગનલાલ દેસાઈ, બી.એ., એસ.ટી.સી.

“ માર્ગે તિમિર ધાર ઘેરાશે,
એટલે શું તું અટકી જાશે? ”

પ્રકાશક :

મીલ-માલીક મંડળ,
અમદાવાદ.

[કિ. જ પૈસા]

શિક્ષકોને સૂચના.

પ્રૌઢ સ્ત્રી પુરૂષોમાં જે કહેવતો દોહરા, કવિત, ગીતો અથવા વાક્યો જાણીતા હોય તેની લીટીઓ પહેલાં બોલી સંભળાવવી અને ત્યારબાદ તેમાં આવતા શબ્દો તરફ ધ્યાન દોરવું અને તે લખી બતાવવા. દાખલા તરીકે પહેલા પાઠમાં જ અને ર અક્ષર શીખવવાના છે તો “જર જમીન ને જોર” એ કહેવતમાં આવેલો જર શબ્દ જ અને ર બે અક્ષરોનો બનેલો છે તે તરફ ધ્યાન દોરવું. અને તે પછી જ ને ર લખી બતાવી તેની ઓળખ કરાવી વાંચતાં શીખવવું. પ્રથમ જુદા જુદા અક્ષરોનો સારો પરિચય થયા બાદ લખતાં શીખવવું.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૧૮૫૫ કિંમત ૦.૦૬

ગ્રંથનામ

મનના પેશ

વર્ગિક ૪૩ : ૧૪ ૧:૬-

પાઠ ૧

૨, જ.

૨જ

જર

૨જ

જર

જર

૨જ

૨જ

જર

નીચે જણાવેલી કહેવત યોતી સમજાવો.

(૧) રજનું કરે ગજ, ગજનું અખજ,

અખખ કવિની કલ્પના કદી ન રહે કખજ.

(૨) જર, જમીન ને જોર.

૨
પાઠ ૨

ગ, ય, મ.

રજ	જર
જર	રજ
જય	જય
જય	જય
જગ	જગ
ગજ	ગજ
યમ	યમ
યમ	યમ
મગ	મગ
ગમ	ગમ

ગરજ, ગરમ, મગર, મગજ ઇ. શબ્દો
બનાવી શીખવો.

જય જય ગરવી ગુજરાત.

ક, ઠ, ઢ, જી.

રજ, જર, જય, જગ, જમ

ગજ, ગમ, મગ, યમ

માણુ

કાણુ

ગાણુ

રાણુ

ગઢ

ઢગ

ઢગ

ગઢ

મઠ

મઠ

ઠગ

ઠગ

કમરક, જઠર, જમણુ, રમણુ, મરણુ, કણુક,
કરણુ ઇ. શબ્દો બનાવી શીખવો.

કીડીને કણુ હાથીને મણુ.

ભ, ન, ત, ઘ, વ.

ભજ	મન
તજ	તન
રજ	ઘન
ગજ	વન
ઘર	ઘર
ભમ	નભ
ભર	મઠ
ભય	મત
ભણુ	મગ

આગળ શીખી ગયેલા મૂળાક્ષરો લઈ જુદા જુદા શબ્દો બનાવી પુનરાવર્તન કરાવો. જેવા કે, તરણુ, ભજન, ભણુતર, પણુ, વતન, ભગવત, ભગત, રતન, મગન.

ભજ મન સીતારામ.

ઠ, ધ, ડ, ળ.

જળ	કમળ	ધન	ધન
જય	કર	ધન	ધન
જન	કરજ	ઘર	ઘર
જવ	કઠ	ઘર	ઘર
હળ	હળ	ધમાણુ	ધમાણુ
વળ	નળ	ધમાણુ	ધમાણુ
મળ	કળ	ધમ	ધમ

હળદર, વમળ, જનક, હળદર, ઇ. શબ્દો
બનાવી શીખવો.

જળ કમળ છાંડી જાને બાળા

ખ, ટ, ડ, લ.

લગ

ટન

લખ

ખળ

લણ

ડર

લડ

ટક

લવ

ખલ

લય, મલ ઇ. શબ્દો બનાવો.

તલ, નટ, ગટર, રતલ, ખલક.

દયા ધર્મ કેા મૂળ હય, પાપ મૂળ અભિમાન
તુળસી દયા ન છાંડીએ, જખ લગ ઘટમેં પ્રાણ.

પાઠ ૭

ચ, થ, બ, પ.

ચઢ	પઢ	રથ	રથ
ચટ	પટ	થર	થર
ચર	પર	રથ	રથ
ચલ	પડ	થર	થર
ઢગ	ઢબ	પદ	પાણુ

બળદ, બચત, ઈ. શબ્દો બનાવો.

ચઢે તે પડવા માટે, પડે તે ચઢવા સહી

સ, ફ, શ.

સમય	સફલ	શરમ
સકળ	સફર	શરત
સફળ	સતત	શરદ
સરળ	સજડ	શબ
સરસ	સજન	દશ

વસંત, નંબર, રંગ, સટલ, બફર, પંચ ઇ.
શબ્દો લખી વંચાવો.

સમય વિચારો, સમય સુધારો, સમય વિષે
સાવધ વર્તો.

અનુસ્વરનો ઉપયોગ શીખવો.

૯

પાઠ ૯

ઝ

ઝર

ઝણઝણ

ઝટ

ઝટઝટ

ઝગઝગ

ઝપઝપ

ઝપટ

ઝરણ

ઝમઝમ

ઝમક

આગળ આવેલા જુદા જુદા મૂળાક્ષરો લઈ
તે વડે જુદા જુદા શબ્દો બનાવી શીખવો.

આ પાઠ સુધીમાં આવેલા બધા અક્ષરોનું
પુનરાવર્તન જુદા જુદા શબ્દો બનાવી કરાવો.

છ

છળ

છડ

છમછમ

છબછબ

છટછટ

છરછર

છત

છગન

૫. ક્ષ, અને જ્ઞ, ઝે બે બેડાક્ષરો શિક્ષકે
શીખવવા. અને હવે બધા મૂળાક્ષરોનું પુનરાવલોકન
કરી જવું.

૯

પાઠ ૯

ઝ

ઝર

ઝણુઝણુ

ઝટ

ઝટઝટ

ઝગઝગ

ઝપઝપ

ઝપટ

ઝરણુ

ઝમઝમ

ઝમક

આગળ આવેલા જુદા જુદા મૂળાક્ષરો લઈ
તે વડે જુદા જુદા શબ્દો બનાવી શીખવો.

આ પાઠ સુધીમાં આવેલા બધા અક્ષરોનું
પુનરાવર્તન જુદા જુદા શબ્દો બનાવી કરાવો.

છ

છળ

છડ

છમછમ

છબછબ

છટછટ

છરછર

છત

છગન

પ. ક્ષ, અને જ્ઞ, ઐ ઔ બેડાક્ષરો શિક્ષકે
શીખવવા. અને હવે બધા મૂળાક્ષરોનું પુનરાવલોકન
કરી જવું.

અ અ અ અ અ + ૧ = આ

બ બ બ બ બ + ૧ = બા

મ મ મ મ મ + ૧ = મા

આ મામા આ બાપા

આ કાકા આ દાદા

આ આપણા કાકા આ મારા મામા

આ આપણા દાદા આ મારા કાકા

આ આપણા બાપા આ મારા બાપા

આ આપણા માસા આ મારા દાદા

આ મારા માસા આ તારા મામા

આ તારા કાકા આ તારા દાદા

ધારાસભા, સાદા, રાત્ર, કાપડ, કામદાર, થાંભલા, સાળ,
તાર, મારફત, ડાયલ, કપાસ, જમાદાર, પાવર, મહાજન,
લવાદ, કલાક, ભાવ, વાર, ચાલ, કાલ ઇત્યાદિ કાનાવાળા
શબ્દો બનાવી શીખવો.

ઘ	ઘ	ઘ	ઘ	ન = નિ
હ	હ	હ	હ	હ = હિ

આ ભાઈ	ભાઈ રડ નહિ
આ મારા ભાઈ	ભાઈ ડર નહિ
ભાઈ નિશાળ બતાવ	ભાઈ ભણુ
ભાઈ ક્ષમા આપ	ભાઈ વાણુ
ભાઈ કામ કર	ભાઈ ગાણુ

વાઈસર, ટરબાઈન, શિક્ષક, શિશિર, શિક્ષણ.
 ઇસ તન ધનકી કોન બડાઈ.

પાઠ ૧૧

અ અ અ અ અ + ૧ = આ

બ બ બ બ બ + ૧ = બા

મ મ મ મ મ + ૧ = મા

આ મામા આ બાપા

આ કાકા આ દાદા

આ આપણા કાકા

આ મારા મામા

આ આપણા દાદા

આ મારા કાકા

આ આપણા બાપા

આ મારા બાપા

આ આપણા માસા

આ મારા દાદા

આ મારા માસા

આ તારા મામા

આ તારા કાકા

આ તારા દાદા

ધારાસભા, સાદા, રાત્ર, કાપડ, કામદાર, થાંભલા, સાળ,
તાર, મારફત, ડાયલ, કપાસ, જમાદાર, પાવર, મહાજન,
લવાદ, કલાક, ભાવ, વાર, ચાલ, કાલ ઇત્યાદિ કાનાવાળા
શબ્દો બનાવી શીખવો.

ઈ	ઈ	ઈ	ઈ	ન	=	નિ
હિ	હિ	હિ	હિ	હિ	=	હિ

આ ભાઈ	ભાઈ રડ નહિ
આ મારા ભાઈ	ભાઈ ડર નહિ
ભાઈ નિશાળ ખતાવ	ભાઈ ભણુ
ભાઈ ક્ષમા આપ	ભાઈ વાણુ
ભાઈ કામ કર	ભાઈ ગાણુ

વાઈસર, ટરબાઈન, શિક્ષક, શિશિર, શિક્ષણ.
ઈસ તન ધનકી કોન ખડાઈ.

ઈ ઈ ઉ ઊ

ડ ૧ = ડી ૨ ૧ = રી ૩ ૧ = લી

લીલી વાડી નાની વાડી
 સારી વાડી સવિતાનો વાડી
 ઘરની વાડી નિશાળની વાડી
 તમારી વાડી મણીલાલ વાડીમાં ચાલ
 હમારી વાડી ભાઈ વાડીમાં રમ
 મામાની વાડો માળી વાડી સાચવ

ગાંધીજી, મીલમાલીક, મીલમાલીકમંડળ, કાંજી,
 પીક, પીપ, સારણી, ગરગડી, ફણી, મીનીટ, પીકર,
 જીગર, પાઈપ, ડબ્બલોંગ, મીનીટ, મશીન, સીટી,
 ઇંચ, ફીનીશ, ગાંસડી, ટાઈમ કીપર, રીડ, રીંગ,
 કારડોંગ, સાઈઝ, ખામી, રંગીન, વીવીંગ, ચરખી,
 બીમ, ડીઝાઈન, વીવર, ફીટર.

ઉ ઉ ઉ ઉ ૐ

ગ ૐ = ગુ

સ ૐ = સુ

રિ રિ રિ રિ ૐ

ફ ૐ = ફૂ

હ ૐ = હૂ

વાડીમાં ગુલાબી ફૂલ

વાડીમાં તળાવ

વાડીમાં પીળું ફૂલ

તળાવમાં કમળ

આ ફૂલ ગુલાબનું

સુંદર કમળ

આ ફૂલ કમળનું

આ કરણનું ફૂલ

કાંટા વાળુ ગુલાબનું ફૂલ

આ બકુલનું ફૂલ

પણ ગુલાબની સુવાસ મીઠી બકુલનું ફૂલ નાનું

હુક, પુલી, કુટ, ઢાંકણું, ખાતું, નુકશાની, લુપ્ત
 સુપરવાઈઝર, બુકીંગ, પુણી, સુતર, મુકરદમ, રે, કુકલ
 મજૂર મહાજન સંઘ.

અ	અ	અ	અ	અ	ˆ	=	એ
અ	અ	અ	અ	અ	ˆ	=	ઐ

આ એક દેવળ છે.

એ દેવળમાં દેવ છે.

પેલા એ દેવના પૂજારી છે.

તે દેવને નહવડાવે છે.

ફૂલ ચઢાવે છે.

પછી નૈવેદ્ય ધરાવે છે.

નૈવેદ્યમાં ફેરી ધરાવે છે.

મેનેજર, સેટ, ટેબલ, ટેપ, પેપર, જીલેટીન, વેટ,
કેલેન્ડર, એંગલ, લેપ.

ગરજ સરી કે વેદ વેરી.

અ અ અ અ + ે = ઓ

અ અ અ અ + ૈ = ઔ

આ ઘરમાં બે ઝોરડા છે.

તેમાં આ મોટો ઝોરડો છે.

એ સુવાનો ઝોરડો છે.

એમાં બે ઉશીકાં અને બે ગોદડાં છે.

અહીંયાં ગૌશાળા છે.

એ ગૌશાળામાં ચૌદ ગાય છે.

આ ગૌરી ગાય છે.

કેલસો, બોધલર, રોલર, ડાબી, દોરી, બાબીન, કેલર,
વોરપર, વાંણો, તાણો, જોળર, રોલ, નેપથોલ, પોલીસ,
કોનીકલ, પોલિશ, ચીપીઓ, લાઇનજોળર, ગોડાઉન, ચમચો,
કોટ, ટોપી, ઔષધ, ઉનાળો, શિયાળો, ચોમાસું.

કૂ+ક = કક, ખૂ+ખ = ખખ, ગૂ+લ = ગલ, ગૂ+ર = ગ્ર

કકકો, સીકકા, ક્યારે, ચોકખા

ડકકો, કયાં, કલોથ, ગલનિ

ચકકર, બોકસ, એકસીડંટ, ફેકટરી, કેંગ્રેસ

સૂ+વ = રવ, ચૂ+છ = રછ, રવરછ

જૂ+ય = જય, રાજય

દૂ+ય = ટય, ચૂંટયાં, ટયુબ

ઠૂ+ઠ = ઠૂ, છઠી

ડૂ+ય = ડય, લડયાં

ડૂ+ર = ડૂ, ડૂધવર, ડૂમ

ઢૂ+ઢ = ઢઢ, ઢઢઢો

ણૂ+ય = ણય, માણ્યા

તૂ+ર = તૂ, ત્રાક

તૂ+ય = ત્ય, ત્યાગ

ચૂ+ય = ચ્ય, મથ્યાં, શ્રાસલ

દૂ+ય = ઘ, મઘ

આ જોડાક્ષરોવાળો પાઠ બે ત્રણ તબક્કે પુરો કરવો.
અને ફરેક તબક્કે નવીન શબ્દો બનાવી શીખવવા.

પાઠ ૧૮

ત્ર + ઋ = તૃ, માતૃભૂમિ

ક્ર + ઋ = કૃ, કૃષ્ણ કૃત્તેયો

ધ્ર + ય = ધ્ય, ધ્યાન

ન્ર + ય = ન્ય, ન્યાય

ન્ર + હ = ન્હ, ચિન્હ મધાન્હ

ન્ર + જ = ન્જ, ઐન્જન

પ્ર + ય = પ્ય, પ્યાલો

પ્ર + લ = પ્લ, પ્લેટ, (થપ્પી)

ક્રાર્ + મ = ક્રાર્મ

ગાર્ + ર્ + ડ = ગાર્ડ, બોર્ડ, કાર્ડ, (કલાર્ક)

ક્ર્ + ર = ક્ર, ક્રેમખાતુ, (વેક્ટર, ફેલેનલ)

બ્ર્ + ય = બ્ય, બ્યાન, (ડબ્લીંગ, બ્લીચીંગ)

ભ્ર્ + ર = ભ્ર, ભ્રમર, ભ્રમ, (પ્રાસ, પ્રાકીટ)

મ્ર્ + ય = મ્ય, મ્યાન, (કોમ્પર)

મ્ર્ + ઋ = મૃ, મૃત્યુ

મ્ર્ + હ = મ્હ, મ્હાટું

લ્ર્ + લ = લ્લ, લલ્લુ, વલ્લભભાર્થ,

વ્ર્ + વ = વ્ય, વ્યાજ, (વ્હીલ, ચેન્જવ્હીલ)

શ્ર્ + વ = શ્વ, ઇશ્વર, શ્વાસોચ્છવાસ

સ્ + ટ = સ્ટ, સ્ટેશન, સ્ટેશનમાસ્તર, (નાસ્તો,
રસ્તો, વેઇસ્ટ, સ્પીનીંગ, સ્ટોર,
હોસ્પીટલ, સ્ટેન્ડ, સ્કુ, કોસ્ટીક સોડા,
સ્કીન, સ્પીન્ડલ.)

ળ્ + ય = ળ્ય મળ્યો

ક્ષ્ + મ = ક્ષમ, લક્ષ્મી, (લક્ષ્ય)

પ્ + મ = ખ્મ, ગ્રીખ્મ

ધ્ + ય = ધ્ય, અર્ધ્ય

પ્રધાન, સેક્રેટરી, પ્રમુખ, પાર્લામેન્ટ, મસ્કતી માર્કીટ,
ઇન્સ્પેક્ટર ઇત્યાદિ બેડાક્ષરવાળા શબ્દો શીખવવા.

૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, ૯,
 ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫,
 ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૩૦,
 ૪૦, ૫૦, ૬૦, ૭૦, ૮૦, ૯૦,
 ૧૦૦, ૧૦૦૦, ૧૦૦૦૦, ૧૦૦૦૦૦.

એક, બે, ત્રણ, ચાર, પાંચ, છ, સાત, આઠ, નવ, દશ,
 અગીઆર, બાર, તેર, ચૌદ, પંદર, સોળ, સત્તર, અઠાર,
 આગણીસ, વીસ, ત્રીસ, ચાલીસ, પચાસ, સાઠ, સીત્તેર,
 એંસી, નેચું, સો, હજાર, દશહજાર, લાખ.

મેનાકં પ્રિન્ટરી, રીડરોડ, અમદાવાદમાં
 પટેલ જોટાલાલ જીવાભાઈએ છાપ્યું.

શીખેલા મૂળાક્ષરો

વ્યંજન.

ક ખ ગ ઘ ઙ ચ છ
જ ઝ ઞ ટ ઠ ડ ઢ ણ
ત થ દ ધ ન પ ફ બ
ભ મ ય ર લ વ શ
ષ સ હ ળ ક્ષ જ

સ્વર.

અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ ઋ ઋઃ
એ ઐ ઓ ઔ અં અઃ

ક	કા	કિ	કી	કુ	કૂ	કે	કૈ	કો	કૌ	કં	કઃ
ખ	ખા	ખિ	ખી	ખુ	ખૂ	ખે	ખૈ	ખો	ખૌ	ખં	ખઃ
ગ	ગા	ગિ	ગી	ગુ	ગૂ	ગે	ગૈ	ગો	ગૌ	ગં	ગઃ
ઘ	ઘા	ઘિ	ઘી	ઘુ	ઘૂ	ઘે	ઘૈ	ઘો	ઘૌ	ઘં	ઘઃ
ચ	ચા	ચિ	ચી	ચુ	ચૂ	ચે	ચૈ	ચો	ચૌ	ચં	ચઃ
છ	છા	છિ	છી	છુ	છૂ	છે	છૈ	છો	છૌ	છં	છઃ
જ	જા	જિ	જી	જુ	જૂ	જે	જૈ	જો	જૌ	જં	જઃ

[illegible]

